

Passivitet vid avtalsbekräftelse

Det är vanligt vid försäljning att en part bekräftar uppgörelsen med en orderbekräftelse eller annan liknande avtalsbekräftelse. Om mottagaren av en sådan bekräftelsehandling förhåller sig passiv kan detta leda till rättsverkningar av olika slag. Passivitet kan medföra avtalsverkan, presumtionsverkan eller bevisverkan. Presumtionsverkan kan te sig förmånligare än avtalsverkan eftersom presumtionsverkan ger utrymme för att föra motbevisning om handlingens riktighet. I anledning av svårigheter att föra bevisning kan emellertid resultatet av en presumtionsverkan ofta bli densamma som vid avtalsverkan.

Rättsverkan av passivitet i samband med mottagande av en avtalsbekräftelse har i modernare tid prövats av Högsta domstolen i det sk landstingsfallet, NJA 2006 s. 638.

Ett landsting hade efter förhandlingar med en motpart mottagit ett dokument från densamme som var benämnt som en "slutlig överenskommelse". Högsta domstolen konstaterade att dokumentet som översändes var en bekräftelse av ett påstått ingånget avtal och att landstinget därefter inte hörde av sig utan oskäligen uppehåll. Under sådana förhållanden ansåg Högsta domstolen att ett avtal får ansetts ha kommit till stånd i enlighet med dokumentets innehåll, när landstinget inte förmått visa att dokumentet inte korrekt sammanfattade ett träffat avtal.

I ett särskilt tillägg i domen utvecklar Håstad sin syn på verkan av passivitet vid påstådda bekräftelser av ingångna avtal. Diskussionen har sin grund i huruvida 21 § lag om handelsagentur ska anses vara en allmän rättsgrundsats. I den aktuella bestämmelsen åläggs tredje man som har förhandlat med en handelsagent en reklamationsplikt mot en bekräftelse av ett påstått avtal från agentens huvudman för att inte åläggas

bevisbördan för att bekräftelsen är felaktig. Enligt Håstad "synes det lämpligt" att betrakta 21 § lagen om handelsagentur som uttryck för en allmän rättsgrundsats om man upprätthåller restriktionen, att en passiv mottagare har rätt att styrka att en bekräftelses innehåll var felaktigt. Härigenom skapas enligt Håstad ett instrument för åstadkommande av klarhet samtidigt som man ger en spärr mot missbruk. Stödet för en regel med anförd bevisbördeomkastning finner Håstad i NJA 1930 s. 131.

Rättsfallet har kommenteras av Johnny Herre i Juridisk Tidskrift, Rättsverkan av passivitet vid mottagande av avtalsbekräftelse, JT 2006-07 s. 687 f. Herre har renodlat den princip som kommit till uttryck i avgörandet NJA 2006 s 638 enligt följande.

Det krävs följande för att bundenhet ska uppkomma:

- (i) mottagaren av meddelandet ska vara en näringsidkare,
- (ii) mottagaren ska ha förhandlat med avsändaren,
- (iii) det mottagna dokumentet ska innehålla en bekräftelse av ett påstått avtal,
- (iv) mottagaren har inte utan oskäligt uppehåll reklamerat innehållet i meddelandet, samt
- (v) mottagaren kan inte visa att avtal med annat innehåll har ingåtts.

Den anförda principen får anses vara en vidareutveckling av tidigare praxis där passivitet inte har tillmätts lika stor betydelse. Underlåtenhet att reklamera mot en orderbekräftelser får vidare i regel större betydelse i kommersiella förhållanden än i konsumentförhållanden. Mellan privatpersoner, eller i avtalsförhållanden där i vart fall en av parterna är privatperson, har domstolarna tillämpat en försiktigare bedömning och uppställer inte någon generell aktivitetsplikt mot bekräftelsehandlingar.